

321.011
H35

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
СУВЕРЕНІТЕТ:
УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР**
В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Міністерство освіти та науки України

Харківський національний технічний університет
імені Петра Василенка
Харківський національний університет будівництва
та архітектури

**Національний суверенітет:
український вимір в контексті
світової політичної думки
монографія**

Харків 2017

УДК 321

Н 35

Рецензенти:

Бережна С. В. — доктор філософських наук, професор, декан історичного факультету ХНПУ імені Сковороди

Головченко В.І. — доктор політичних наук, професор, старший науковий співробітник Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка.

Скляр В. М. - доктор історичних наук, професор, зав. кафедри історії науки і техніки НТУ ХПІ
Автори:

Вступ Череднік Д. Л., Воронянський О. В. **1.1.** Журавльов Ю. В. **1.2.** Моїсеєва Н. І., Шилін В. В. **1.3.** Євсєєв С. Є., Тодріна І. В. **1.4.** Шилін В. В., Стасенко О. М. **1.5.** Стасенко О. М., Кіпенський А. В. **Висновок до розділу 1** Моїсеєва Н. І. 2.1. Воронянський О. В., Чорний Ю. А. **2.2.** Воронянський О. В., Череднік Д. Л. **2.3.** Журавльов Ю. В., Кіпенський А. В., Воронянський О. В. **2.4.** Журавльов Ю. В., Кіпенський **2.5.** Яценко О. М. **Висновок до розділу 2.** Кіпенський А. В. **3.1.** Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І., **3.2.** Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І. **3.3.** Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В. **3.4.** Воронянський О. В., Тодріна І. В. **Висновок до розділу 3.** Воронянський О. В. **4.1.** Кіпенський А. В., Череднік Д. Л. **4.2.** Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В. **4.3.** Воронянський О. В., Чорний Ю. А. **4.4.** Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В. **4.5.** Череднік Д. Л., Шилін В. В. **Висновок до розділу 4.** Воронянський О. В., Кіпенський А. В. **Заключення.** Воронянський О. В., Череднік Д. Л., Журавльов Ю. В.

Рекомендовано до видання Вченою радою Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

Протокол № 3 від 30 листопада 2017р.

Рекомендовано до видання Вченою радою

Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Протокол № 4 від 1 грудня 2017р.

Н 35 **Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки** / О. В. Воронянський, С. Є. Євсєєв, Ю. В. Журавльов, Ю. В. Зайончковський [та ін.]. - Харків : «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. — 284 с

ISBN 978-637-619 209-1

Проаналізовано політичний зміст категорії «національний суверенітет» із точки зору теорії політичних систем. Розглянуто проблему суб'єктності та сфери здійснення національного суверенітету. Визначено, що політичні характеристики цієї категорії значною мірою детерміновані динамікою відносин суб'єктів влади в даній політичній системі. Показано механізм реалізації національного суверенітету в Україні через конкурентну боротьбу ресурсозабезпечених груп за доступ до центрів прийняття державно-владних рішень.

LSBN 978-617-619-209-1

© Харківський національний технічний університет імені Петра Василенка, 2017

© Харківський національний університет будівництва та архітектури, 2017

© О. В. Воронянський (керівник авторського колективу), С. Є. Євсєєв, Ю. В. Журавльов, Ю. В. Зайончковський, А. В. Кіпенський, Н. І. Моїсеєва, О. М. Стасенко, І. В. Тодріна, Д. Л. Череднік, Ю. А. Чорний, В. В. Шилін, О. М. Яценко, 2017

© В. А. Тесленко, дизайн та макет обкладинки, 2017

З М І С Т

Вступ.....	5
Розділ 1. Проблема визначення концепту національного суверенітету: історико-політологічний дискурс.....	8
1.1. Зародження поняття суверенітету.....	9
1.2. Ідея національного суверенітету як метод обґрунтування національної держави періоду становлення безстанового суспільства.....	17
1.3 Концепція національного суверенітету у політичній теорії та практиці періоду індустріального суспільства.....	24
1.4 . Концепт національного суверенітету в українській політичній думці XIX-XX ст.....	44
1.5. Сучасні підходи до розуміння національного суверенітету.....	57
Висновок до розділу 1.....	66
Розділ 2. Нація як суб'єкт національного суверенітету.....	69
2.1. Теоретико-мегодологічні засади визначення феномену нації.....	70
2.2. «Політична нація» та «етнічна нація» в контексті національного суверенітету.....	80
2.3. Проблема визначення феномену національної еліти.....	90
2.4. Національна ідея: системні функції.....	99
2.5. Розвиток національної ідентифікації українців як підґрунтя формування об'єднавчої національної ідеї в Україні.....	110
Висновок до розділу 2.....	123
Розділ 3. Механізм реалізації національного суверенітету: політико-інституційний аналіз.....	124
3.1. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади.....	124
3.2. Модель соціум—державна—нація—еліта в умовах боротьби за доступ до ресурсів.....	131
3.3. Формування політичних інститутів національної держави як результат конкурентної боротьби еліт.....	140
3.4. Неопатримоналістська модель описання владних відносин.....	160
Висновок до розділу 3.....	163
Розділ 4. Реалізація концепту національного суверенітету в процесі еволюції політичної системи сучасної України: політологічний аналіз.....	167
4.1. Система влади на українських землях у період	

до створення сучасної держави.....	169
4.2. Формування політичних інститутів України в період становлення вітчизняних ресурсозабезпечених груп (1991-1994 роки).....	187
4.3. Інституціоналізація моноцентричної владної системи «обмеженого доступу» (1994-2004 роки).....	206
4.4. Динаміка поліцентричної владної системи «обмеженого доступу» (2004-2017 роки).....	230
4.5. Конституційні засади реалізації національного суверенітету в Україні.....	241
Висновок до розділу 4.....	258
Заключення.....	259
Література.....	265
Results and conclusions of the monograph.....	279
Автори.....	283